

❀ นางวรรณิกา โพนะทา ❀

ประเภทเครื่องทอ (ผ้าแพรวา)

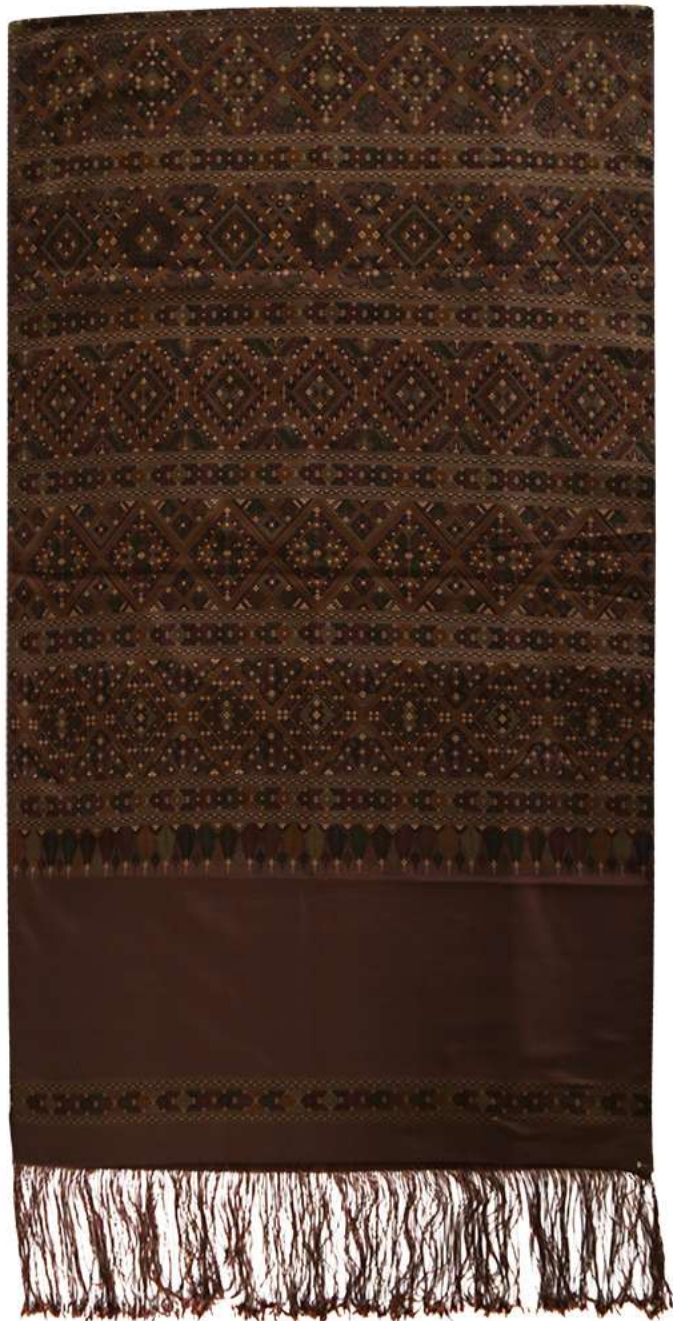
ผ้าแพรวา

“ผ้าแพรวา” เป็นผ้าทอมือที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวภูไท โดยชาวภูไทในอดีตได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากเวียดนาม ลาว และได้เข้ามายังประเทศไทยในแถบภาคอีสาน เช่น สกลนคร นครพนม และกาฬสินธุ์ เป็นต้น โดยผ้าแพรวาเป็นผ้าที่มีเอกลักษณ์ โดยมักจะทอด้วยเส้นไหมตลอดทั้งผืนผ้า ลวดลายมีความวิจิตรสวยงาม และโดดเด่นในเรื่องของสีสัน คนในสมัยก่อนได้นิยมนำผ้าแพรวามาทำเป็นผ้าคลุมไหล่หรือห่มสไบเฉียง ซึ่งนิยมใช้ในเทศกาลงานบุญต่าง ๆ และในปัจจุบันได้มีการสร้างสรรค์ผ้าแพรวาอย่างต่อเนื่อง ตามแบบวัฒนธรรมและประเพณีของชาวภูไทให้กลับมามีชื่อเสียงอีกครั้ง โดยยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ ความเชื่อ และภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้

ผ้าแพรวา

ผ้าแพรวา

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

นางวรรณภา โพนะทา เกิดและเติบโตมาจากถิ่นอีสาน โดยได้เห็นผู้คนทอผ้าแพรวาที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดกาฬสินธุ์มาตั้งแต่เด็ก ครอบครัวของนางวรรณภามีอาชีพทอผ้าแพรวาอยู่ก่อนแล้ว นางวรรณภาจึงได้ผูกพันกับงานทอผ้ามาตั้งแต่เด็ก ซึ่งในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่จะมีวัฒนธรรมประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน โดยผู้ที่เกิดและเติบโตที่หมู่บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จะต้องสามารถทอผ้าแพรวาได้

นางวรรณภาจึงได้เริ่มเรียนรู้การทอผ้าแพรวาจากนางห่ม โพนะทา ผู้เป็นแม่และนายเคียน โพนะทา ผู้เป็นพ่อ โดยเริ่มฝึกฝนจากการทำหมอนขิดก่อน ฝึกจากการค้นลายและยกขิด ซึ่งมีคุณแม่เป็นผู้คอยให้คำแนะนำต่าง ๆ นางวรรณภาตั้งใจฝึกฝนการทำหมอนขิด จนสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้สำเร็จและยังได้รับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2529 ซึ่งเป็นรางวัลแรกที่นางวรรณภาได้รับ หลังจากนั้นนางวรรณภาจึงตั้งใจที่จะสร้างสรรค์ผ้าแพรวาที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปนับตั้งแต่นั้นมา

ปัจจุบันนางวรรณภายังคงสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองทุกขั้นตอนและยังคงอนุรักษ์เทคนิคการทอผ้าแพรวาโบราณอยู่อย่างต่อเนื่อง เป็นเวลากว่า 44 ปีมาแล้ว

ผ้าแพรวา

ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะฝีมือเชิงช่าง

นางวรรณภานับเป็นช่างที่มีฝีมือและมีความชำนาญด้านการทอ “ผ้าไหมแพรวา” คนสำคัญที่ยังคงเอกลักษณ์การทอผ้าแพรวาแบบโบราณดั้งเดิมไว้ทุกประการ โดยนางวรรณภานับได้รับ “ผ้าแซ่ว” ซึ่งเป็นมรดกที่ตกทอดมายังรุ่นสู่รุ่น เป็นผ้าที่รวบรวมลวดลายของผ้าแพรวาเอาไว้ทั้งหมด โดยในผ้าแซ่วหนึ่งผืนจะปรากฏลวดลายโบราณอยู่ถึงหนึ่งร้อยลาย โดยในผ้าแซ่วจะมีลวดลายโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ที่ทอไว้ในผืนผ้า ซึ่งนางวรรณภานับได้นำลวดลายโบราณจากผ้าต้นแบบอย่างผ้าแซ่วมาสร้างสรรค์เป็นงานทอผ้าแพรวา เช่น ลายนาค ลายพันธุ์มहा ลายตาไก่ เป็นต้น

ผ้าไหมมัดหมี่

ขั้นตอนที่ต้องใช้ความชำนาญและความประณีตเป็นอย่างมากของนางวรรณภา คือ การเพิ่มลวดลายลงบนผืนผ้าแพรวา โดยผ้าแพรวาในสมัยก่อนจะมีเพียงลวดลายเดียว นางวรรณภาจึงได้เพิ่มลวดลายลงบนผ้าแพรวาให้มากขึ้น โดยนางวรรณภาต้องเก็บเขาใหม่ทั้งหมด เพื่อให้ลวดลายได้ปรากฏลงบนผืนผ้า ทำให้ผ้าแพรวาของนางวรรณภามีความโดดเด่น สวยงาม เป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร และนอกจากนี้ ผ้าแพรวาของนางวรรณภายังให้ผิวสัมผัสที่เรียบเนียนตลอดทั้งผืนผ้า เส้นไหมมีความเงางาม เมื่อสวมใส่จะเป็นที่โดดเด่นและสะดุดตาเป็นอย่างมาก

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

เอกลักษณ์ผลงานที่มีความโดดเด่นของนางวรรณภา คือ ลวดลายของผ้าแพรวา ที่มีสีสันที่สดใส และความมีระเบียบ เรียบร้อยตลอดทั้งผลงาน เส้นไหมเงางาม ทำให้ผลงานผ้าแพรวาของนางวรรณภาได้รับความสนใจจากผู้พบเห็นเป็นอย่างมาก รูปแบบผลงานแพรวาอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เช่น ผ้าแพรวาลวดลายใบป่วน ที่มีการสอดแทรกเส้นไหมได้อย่างลงตัวตลอดทั้งผืนผ้า ทำให้ผ้าแพรวามีความเรียบเนียน สวยงาม

นอกจากนี้นางวรรณภาถือเป็นช่างที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มสีสันให้กับเส้นไหม โดยในอดีตจะมีเพียงสีเดียวคือ สีแดง แต่ต่อมาได้ปรับประยุกต์เพิ่มสีสันที่มีความสดใสให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้น เช่น สีฟ้า สีม่วง สีพาสเทล เป็นต้น ทำให้ผลงานมีความสวยงาม สะดุดตา และเป็นที่พึงพอใจของลูกค้า โดยนางวรรณภายังคงสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองในทุกขั้นตอนตามแบบกรรมวิธีโบราณ และยังคงใส่ใจในทุกรายละเอียดของผลงาน

ผ้าแพรวา

ผลงานที่นางวรรณภา มีความภาคภูมิใจมากที่สุด คือ ผ้าแพรวาลวดลายใบป่วน เป็นลวดลายที่มีความสวยงาม ผลงานมีความละเอียด ลวดลายและสีมีความ สอดคล้องกันอย่างลงตัว ถือเป็นผลงานที่ภูมิใจและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้นางวรรณภายังคงสร้างสรรค์รูปแบบผ้าแพรวาให้มีหลากหลายมากขึ้น เช่น ต่างหู กระเป๋า ปลอกหมอน เป็นต้น สร้างความแปลกใหม่ สะดุดตา ทำให้เป็นที่ชื่นชอบของชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก

ผ้าแพรวา

การถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาผลงาน

นางวรรณภาถือได้ว่าเป็นช่างทอผ้าแพรวาคนสำคัญของตำบลโพธิ์ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ยังคงอนุรักษ์งานหัตถกรรมผ้าแพรวาแบบดั้งเดิมทุกประการ ด้วยทักษะและความชำนาญจากประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างยาวนานทำให้นางวรรณภายังคงสร้างสรรค์ลวดลายของผ้าแพรวาได้เหมือนในอดีตได้อย่างสวยงาม โดยไม่ได้มีการปรับรูปแบบลวดลายในส่วนใด เพื่อเป็นการอนุรักษ์ผ้าแพรวาแบบดั้งเดิมเอาไว้ให้ลูกหลานได้ชื่นชมต่อไป นางวรรณภาได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เด็กและเยาวชนที่มีความสนใจในงานหัตถกรรมผ้าแพรวาอยู่เสมอ เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่สืบสานงานทอผ้าแพรวาต่อไป เพื่อไม่ให้ผ้าแพรวาที่ทอด้วยมือนี้สูญหายไปจากคนไทย เด็กและเยาวชนสามารถนำองค์ความรู้ทั้งหมดไปพัฒนาต่อยอด และสร้างเป็นอาชีพได้ในอนาคต